

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ТЕАТРУ, КІНО І ТЕЛЕБАЧЕННЯ ІМЕНІ І. К. КАРПЕНКА-КАРОГО**

НЕЧМОГЛОД ЕДУАРД ЛЕОНІДОВИЧ

СПЕЦІАЛЬНИЙ КУРС

**КІНОДРАМАТУРГІЯ АБСУРДУ І КІНОКОМЕДІЇ ЯК СПОСІБ
ОСМИСЛЕННЯ РЕАЛЬНОСТІ**

Методична розробка за тематикою творчого мистецького проєкту

Творчий керівник:

Іллєнко М. Г.

заслужений діяч мистецтв України, доцент

Науковий консультант:

Марченко С. М.

кандидат мистецтвознавства,

доцент кафедри режисури та драматургії

кіно і телебачення

КИЇВ – 2026

Анотація

Спеціальний курс «Кінодраматургія абсурду в кінокомедії як спосіб осмислення реальності» спрямований на системне вивчення драматургічних механізмів абсурду в кінокомедії з позиції режисерської практики. На відміну від традиційних підходів, що аналізують абсурд як властивість готового тексту, курс зосереджується на питанні: як абсурд організовує режисерське мислення в процесі створення фільму – ще до того, як камера починає знімати.

Курс охоплює філософські та театральні витoki абсурду, його трансформацію в кінематографічну мову, теоретичні підходи до комічного ефекту, а також сім типологічних моделей абсурдної кінокомедії на матеріалі творчості К. Дюп'є, Т. Вайтіті, С. Кубрика, Веса Андерсона, братів Коен, Д. Квана і Д. Шайнерта. Окремий блок присвячений специфіці української традиції абсурду та її розвитку в умовах воєнної реальності після 2022 року.

Практична частина курсу ґрунтується на авторській моделі абсурдної драматургії, апробованій у трьох короткометражних фільмах, і включає аналіз репетиційних методів, роботи з актором та специфіки органічного існування персонажа в абсурдній ситуації.

Курс розрахований на здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво». Тривалість курсу – один семестр.

Мета курсу – сформувати у здобувачів системне розуміння драматургії абсурду в кінокомедії як режисерського інструменту осмислення реальності; розвинути практичні навички побудови абсурдної ситуації, роботи з актором і організації наративу на засадах антиструктури.

Здобувачі курсу мають знати:

- філософські концепції абсурду (А. Камю, Ж.-П. Сартр) та їх режисерські імплікації;
- принципи театру абсурду (С. Беккет, Е. Іонеско, М. Есслін) і специфіку їх трансформації в кінематограф;
- теоретичні підходи до природи комічного: бісоціація (А. Кестлер), «механічне на живому» (А. Бергсон), дистанція як етичний вимір гумору (С. Крітчлі);
- структурні особливості абсурдної кінокомедії: антинаратив, циклічність, відмова від класичної розв'язки;
- функції абсурдного героя як драматургічного інструменту;
- механізми комунікативного збою, мовної надмірності й паузи в абсурдному діалозі;
- сім типологічних моделей абсурдної кінокомедії та критерії їх виокремлення;
- специфіку режисерських стратегій абсурду у творчості К. Дюп'є, Т. Вайтіті, С. Кубрика, Веса Андерсона, братів Коен, Д. Квана і Д. Шайнерта;
- витоки та специфіку української традиції абсурду: фольклорно-карнавальну, комунікативну і екзистенційну моделі;
- принцип органічності акторського існування як системоутворювальний чинник абсурдної кінодраматургії;
- функції абсурдної комедії у воєнному контексті: психологічний захист і критичний інструмент.

У результаті проходження спеціального курсу здобувачі мають уміти:

- відрізнити абсурд як режисерський метод від абсурду як властивості готового тексту;
- аналізувати режисерські стратегії абсурду у конкретних фільмах і визначати їх типологічну приналежність;
- будувати драматургічну ситуацію, в якій абсурдний ефект виникає як природний наслідок, а не конструється навмисно;
- формулювати акторське завдання в умовах абсурдного наративу з опорою на принцип органічності;
- організовувати репетиційний процес як етап знаходження тональності й достовірності абсурдної сцени;

- використовувати паузу, затримку реакції та ритмічний збій як драматургічні прийоми;
- аналізувати функцію простору і часу в абсурдній кінокомедії: нелінійність, циклічність, застій;
- виявляти специфіку українського абсурду і співвідносити її зі світовими типологічними моделями;
- розробляти сценарну структуру, засновану на антинарративній логіці;
- критично оцінювати власні режисерські рішення через аналіз глядацької рецепції.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ АБСУРДНОЇ КІНОДРАМАТУРГІЇ

ТЕМА I. ФІЛОСОФСЬКІ ВИТОКИ АБСУРДУ ТА ЇХ РЕЖИСЕРСЬКІ ІМПЛІКАЦІЇ

1.1. Абсурд в екзистенціальній філософії: А. Камю і зіткнення прагнення до сенсу з мовчанням світу.

1.2. Ж.-П. Сартр: свобода як тягар і дія без гарантій результату.

1.3. Від філософської концепції до режисерського принципу: персонаж, який діє не тому що впевнений, а тому що не діяти — неможливо.

ТЕМА II. ТЕАТР АБСУРДУ І ЙОГО КІНЕМАТОГРАФІЧНА ТРАНСФОРМАЦІЯ

2.1. С. Беккет: абсурд як структура, а не тема. Очікування, повтор, девальвація мови.

2.2. Е. Іонеско: автоматизм мовлення і фізична трансформація як соціальний коментар.

2.3. М. Есслін і методологічне обмеження його концепції: аналіз готового тексту vs. конструювання зсередини.

2.4. Принципова відмінність між театром і кіно як умовами виникнення абсурдного ефекту.

ТЕМА III. АБСУРД У КІНОМИСТЕЦТВІ: ВІД РАННЬОГО АВАНГАРДУ ДО ПОСТМОДЕРНІЗМУ

3.1. Ранній французький авангард 1910–20-х років як перший прецедент абсурдної кінодраматургії (Ж. Епштейн, Ж. Дюлак, А. Ганс).

3.2. «Кіно атракціонів» (Т. Ганнінг): подія як самодостатній факт без наративного виправдання.

3.3. Сюрреалізм Л. Бунюеля: абсурд, адресований підсвідомості глядача. Межа між перцептивним і драматургічним абсурдом.

3.4. Ж. Таті: надмірна логічність як джерело абсурду. Модерністська раціональність, доведена до гротеску.

3.5. Постмодерний абсурд: пастиш (Ф. Джеймісон), симулякр (Ж. Бодріяр), іронічна пародія (Л. Гатчеон).

ТЕМА IV. ТЕОРІЯ КОМІЧНОГО І МЕХАНІЗМИ АБСУРДНОГО ЕФЕКТУ

4.1. Бісоціація А. Кестлера: одночасна активація несумісних логік як джерело сміху.

4.2. «Механічне на живому» А. Бергсона: сміх як соціальний коректив ригідності.

4.3. Теорія невідповідності Н. Керрола: комічний ефект без розв'язання протиріччя.

4.4. С. Крітчлі і Т. Ілтон: дистанція як етичний вимір гумору. Сміх не знімає відповідальності — він її загострює.

4.5. «Зловісне» З. Фрейда (das Unheimliche): спільна основа абсурдного і моторошного.

4.6. Антиструктура як модель побудови художньої форми: дія без результату, стан без розвитку.

ТЕМА V. СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ АБСУРДНОЇ КІНОДРАМАТУРГІЇ

- 5.1. Абсурдний герой: руйнування мотивації, обмежена суб'єктність, «іронічний» тип (Н. Фрай) і архетип трикстера (К. Г. Юнг).
- 5.2. Мова і комунікативний збій: «максими кооперації» П. Грайса та їх систематичне порушення в абсурдному діалозі.
- 5.3. Антидіалог (М. Есслін): форма розмови без комунікативної функції. Органічне мовлення Дюп'є vs. мовна надмірність Муратової.
- 5.4. Простір і час абсурду: «образ-часу» Ж. Делеза, нелінійність, циклічність, застій. Пауза і затримана реакція як повноцінні драматургічні прийоми.
- 5.5. Комедійні механізми: повтор, гротеск, неадекватність, фрустрація, іронічна нормалізація абсурду.

РОЗДІЛ II. РЕЖИСЕРСЬКІ СТРАТЕГІЇ АБСУРДУ У СВІТОВОМУ ТА УКРАЇНСЬКОМУ КІНЕМАТОГРАФІ

ТЕМА VI. ТИПОЛОГІЯ АБСУРДНОЇ КІНОКОМЕДІЇ: ВІД АНАЛІЗУ ДО КОНСТРУЮВАННЯ

- 6.1. Проблема існуючих типологій: абсурд як властивість готового тексту (Ш. Тубалі, Г. Пас). Обмеження рецептивної логіки.
- 6.2. Продуктивна типологія: не «який абсурд ми бачимо», а «які рішення режисер приймає». Жанр як процес переговорювання (Р. Олтман).
- 6.3. Сім типологічних моделей абсурдної кінокомедії: критерії виокремлення і операційне застосування.

ТЕМА VII. МІНІМАЛІСТИЧНО-АЛОГІЧНА І СТИЛІЗОВАНО-ДЕКОРАТИВНА МОДЕЛІ

- 7.1. К. Дюп'є: алогізм як внутрішнє правило світу. Органічність акторів у тотально абсурдних системах. Аналіз фільмів «Неймовірно, але правда», «Янніх», «Дааалі!».

7.2. Вес Андерсон: надмірна впорядкованість як джерело абсурду. Симетрія, пастиш і меланхолія. Аналіз «Готелю Гранд Будапешт».

ТЕМА VIII. ІРОНІЧНО-ПОЛІТИЧНА І ЕМПАТІЙНО-ТРАВМАТИЧНА МОДЕЛІ

8.1. С. Кубрик: система, що працює правильно і саме тому породжує катастрофу. «Банальність зла» (Г. Арендт) і процедурна логіка. Аналіз «Доктора Стрейнджлава».

8.2. Т. Вайтіті: емпатійний абсурд як інструмент демістифікації ідеології. Фантазматична структура (С. Жижек) і захисний механізм дитячої свідомості. Аналіз «Кролика Джоджо».

8.3. Брати Коен: екзистенційний абсурд і руйнування причинності. Правильна поведінка у світі без захисної логіки. Аналіз «Серйозної людини».

ТЕМА IX. ТІЛЕСНО-ЕКЗИСТЕНЦІЙНА МОДЕЛЬ

9.1. Д. Кван і Д. Шайнерт: тіло як єдиний доступний матеріал для побудови сенсу. Тілесний досвід глядача (В. Собчак).

9.2. Абсурд не лікує — він робить існування можливим: зміщення від «подолання» до «переживання».

9.3. Аналіз «Людини-швейцарського ножа» і «Всього завжди і водночас».

ТЕМА X. УКРАЇНСЬКА ТРАДИЦІЯ АБСУРДУ: ВИТОКИ І СПЕЦИФІКА

10.1. Барокова двошаровість, карнавальна логіка, народна сміхова культура як підґрунтя українського абсурду.

10.2. Фольклорно-карнавальна модель: «Пропала грамота» (реж. Б. Івченко). Абсурд без кризи смислу — як спосіб співіснування з нестабільністю.

10.3. Комунікативний абсурд: К. Муратова і «Астенічний синдром». Розпад мови як соціальний діагноз.

10.4. Абсурд імпровізованої реальності: М. Ілленко і «Сьомий маршрут». Маршрут без мети як екзистенційне ядро.

10.5. Екзистенційний абсурд самотності: П. Остріков і «Ти — космос». «Обличчя Іншого» (Е. Левінас) і межа між симуляцією і справжнім зв'язком.

10.6. Абсурд після 2022 року: нова нормальність. Типологія О. Єсіна та А. Демури. Подвійна функція абсурдної комедії у воєнному контексті.

РОЗДІЛ III. АВТОРСЬКА МОДЕЛЬ АБСУРДНОЇ ДРАМАТУРГІЇ: ПРАКТИЧНА АПРОБАЦІЯ

ТЕМА XI. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ АВТОРСЬКОГО МЕТОДУ

11.1. Центральний принцип: абсурд не будується — він виникає як наслідок точно побудованої ситуації.

11.2. Органічність акторського існування як системоутворювальний принцип. Не «зіграти смішно», а існувати серйозно в абсурдній ситуації.

11.3. «Не правда, а правдивість»: концепція А. Базена і З. Краузера в контексті режисерської практики.

11.4. Репетиційний процес як центральний етап: знаходження тональності до знімального майданчика.

11.5. Воєнний контекст і принцип «непрямої присутності»: говорити про болісне без моралізаторства.

ТЕМА XII. АНАЛІЗ АВТОРСЬКИХ ФІЛЬМІВ

12.1. «Капітан Бровари» (2023): псевдодокументальна форма (Дж. Роско, К. Хайт) і деконструкція героїчного архетипу. Глядацька рецепція як індикатор абсурдної стратегії.

12.2. «70 000 років тому» (2023): гротескна надмірність без органічного фундаменту. Урок про те, що гротеск без органічності руйнує довіру до реальності фільму.

12.3. «Кохання з хвостом» (2025): психологічно-метафоричний абсурд і тілесний символ нормалізованого насильства. Народження деталей у репетиційному діалозі з актором.

ТЕМА XIII. РЕЖИСЕРСЬКІ ІМПЛІКАЦІЇ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ЗНІМАЛЬНОГО МАЙДАНЧИКА

13.1. Рівень структури: мислити не кульмінацією, а ситуацією, що не вирішується.

13.2. Рівень персонажа: «менше», «спокійніше», «ти просто там є».

13.3. Рівень мови: центр сцени — між репліками. Пауза як дія.

13.4. Рівень простору і часу: сцена, де нічого не відбувається, але відчувається все.

13.5. Рівень комедійних механізмів: не будувати сміх — будувати ситуацію точно.

Форми навчання

Лекційні, практичні, семінарські та індивідуальні заняття, а також самостійна робота. Практичні заняття поєднують аналіз конкретних фільмів з режисерськими і сценарними вправами; семінари передбачають обговорення теоретичних концепцій у зв'язку з практичним досвідом здобувачів.

Тематика практичних занять

1. **Бісоціація на практиці.** Перегляд і розбір сцен із фільмів К. Дюп'є («Неймовірно, але правда», «Яннік»): як органічність акторського існування підсилює абсурдний ефект. Обговорення: де в сцені виникає момент зіткнення двох несумісних логік і чому він не «позначається» режисером.
2. **Типологічний аналіз.** Порівняльний розбір двох фільмів із різних типологічних моделей (наприклад, «Доктор Стрейнджлав» і «Кролик Джоджо»): які режисерські рішення визначають приналежність до моделі. Самостійне визначення моделі для обраного здобувачем фільму.

3. **Антинаратив у дії.** Аналіз структури «Серйозної людини» братів Коен: як відсутність класичної розв'язки формує драматургічний ефект. Вправа: переписати фінал будь-якого відомого фільму за принципом антиструктури — і обговорити, що змінилося.
4. **Мова і мовчання.** Розбір сцен із «Астенічного синдрому» К. Муратової та фільмів К. Дюп'є: два способи організації комунікативного збою. Практична вправа: написати діалог, у якому персонажі говорять логічно, але нечують одне одного.
5. **Простір як драматургічний чинник.** Аналіз просторових рішень у фільмах Веса Андерсона і К. Дюп'є: симетрія vs. умовність. Вправа: описати локацію для короткої сцени так, щоб простір сам по собі створював абсурдний ефект — без дії персонажів.
6. **Органічність і гротеск.** Порівняльний розбір двох авторських фільмів: «Капітан Бровари» (органічність у псевдодокументальній формі) і «70 000 років тому» (гротескна надмірність без органічного фундаменту). Обговорення: чому другий фільм «не спрацював» і що саме зруйнувало довіру глядача.
7. **Репетиція як метод.** Практична вправа: здобувачі отримують коротку абсурдну сцену і проводять міні-репетицію — спочатку з установкою «грай смішно», потім з установкою «існуй серйозно». Обговорення різниці в результаті.
8. **Українська традиція і воєнний контекст.** Перегляд фрагментів «Кохання з хвостом» і обговорення: як «непряма присутність» воєнного досвіду працює через побутові деталі. Порівняння з типологією абсурду у воєнному кіно після 2022 року (О. Єсін, А. Демура).
9. **Від задуму до сцени.** Здобувачі розробляють коротку сценарну заявку (1–2 сторінки) з елементами абсурдної драматургії: описують ситуацію, тип абсурду, логіку персонажа і те, чого вони свідомо не пояснюють глядачеві.

Питання для самостійної роботи

- Опрацювання теоретичних матеріалів курсу: А. Камю, М. Есслін, А. Кестлер, С. Крітчлі.
- Перегляд і письмовий розбір одного фільму з кожної з семи типологічних моделей абсурдної кінокомедії з визначенням ключових режисерських рішень.

- Написання короткого сценарію (5–7 сторінок) з елементами абсурдної драматургії: з антинаративною структурою, обмеженою психологічною мотивацією персонажа і відмовою від класичної розв'язки.
- Дослідження специфіки українського абсурду: перегляд «Пропалої грамоти», «Астенічного синдрому» або «Сьомого маршруту» з подальшим аналізом того, яка з типологічних моделей курсу найближча до обраного фільму і в чому він від неї відрізняється.
- Аналіз глядацької рецепції обраного абсурдного фільму (коментарі, рецензії, фестивальні відгуки): чи збігається читання глядача з авторським задумом і що це говорить про природу абсурдної метафори.

Орієнтовний перелік питань для підсумкового контролю

1. У чому полягає принципова різниця між аналізом абсурду в готовому фільмі і конструюванням абсурдного ефекту в процесі режисерської роботи?
2. Як концепція абсурду А. Камю та екзистенціалізм Ж.-П. Сартра перекладаються в конкретні режисерські принципи?
3. Яке методологічне обмеження концепції М. Ессліна і чому воно є принциповим для кінодраматургії?
4. Що таке бісоціація і як вона пояснює природу комічного ефекту в абсурдній кінокомедії?
5. Охарактеризуйте сім типологічних моделей абсурдної кінокомедії. За яким критерієм вони виокремлені?
6. У чому специфіка мінімалістично-алогічної моделі К. Дюп'є? Чому органічність акторів є ключем до його методу?
7. Як іронічно-політична модель реалізується у «Докторі Стрейнджлаві» С. Кубрика? Що означає «система, яка працює правильно і саме тому породжує катастрофу»?
8. У чому полягає специфіка емпатійного абсурду Т. Вайтіті на відміну від «холодних» моделей абсурду?
9. Як фольклорно-карнавальна традиція формує специфіку українського абсурду? Чим він відрізняється від західних моделей?
10. Що таке «антидіалог» і як він реалізується по-різному у К. Дюп'є і К. Муратової?

11. Поясніть принцип «непрямої присутності» воєнного контексту в кіно. Чому він ефективніший за пряме висловлювання?
12. Що означає «органічність акторського існування» як системоутворювальний принцип абсурдної кінодраматургії?
13. Яку помилку зафіксував фільм «70 000 років тому» і який висновок з неї впливає для режисерської практики?
14. Як псевдодокументальна форма («Капітан Бровари») функціонує як механізм абсурдного ефекту?
15. Яку подвійну функцію виконує абсурдна комедія в умовах воєнної реальності після 2022 року?

Рекомендована література

Обов'язкова:

1. Камю А. Міф про Сізіфа. Бунтівна людина / пер. з фр. О. І. Жупанського. Харків : Фоліо, 2022. 446 с.
2. Есслін М. Театр абсурду / пер. з англ. // Esslin M. The Theatre of the Absurd. Rev. and enl. ed. London : Penguin Books, 1968. 448 p.
3. Кестлер А. Акт творення / пер. з англ. // Koestler A. The Act of Creation. London : Hutchinson, 1964. 751 p.
4. Бергсон А. Сміх / пер. з фр. // Bergson H. Laughter: An Essay on the Meaning of the Comic. London : Macmillan, 1911. 188 p.
5. Critchley S. On Humour. London : Routledge, 2002. 112 p.
6. Beckett S. Waiting for Godot. New York : Grove Press, 1956. 109 p.
7. Horton A. Comedy / Cinema / Theory. Berkeley : University of California Press, 1991. 255 p.
8. King G. Film Comedy. Edinburgh : Edinburgh University Press, 2002. 240 p.
9. Tubali S. Absurdist Cinema // The Routledge Companion to Absurdist Literature. London : Routledge, 2024. P. 1–24.
10. Гундорова Т. Після чорнобильська бібліотека: український літературний постмодернізм. Київ : Критика, 2013. 344 с.
11. Єсін О., Демура А. Абсурд як метод репрезентації трагічного в українському кіно // Науковий вісник КНУТКиТ імені І. К. Карпенка-Карого. 2025. № 37. С. 196–204.

12. Нечмоглод Е. Абсурд реальності: драматургічні стратегії Квентена Дюп'є у фільмах 2022–2024 років // Науковий вісник КНУТКиТ. 2025. № 37. С. 265–271.

Додаткова:

13. Юнг К. Г. Архетипи і колективне несвідоме / пер. з нім. К. Котюк. 3-тє вид. Львів : Астролябія, 2023. 608 с.
14. Кемпбелл Дж. Тисячолікий герой / пер. з англ. О. Мокровольського. Львів : Terra Incognita, 2020. 416 с.
15. Гундорова Т. Кітч і література. Київ : Факт, 2010. 288 с.
16. Зубавіна І. Б. Концепт антропоцентризму та його втілення в фільмах Кіри Муратової // Художня культура. Актуальні проблеми. 2025. № 21(1). С. 9–18.
17. Мусієнко О. С. Українське кіно: тексти і контексти. Київ : Національний центр Олександра Довженка, 2019. 352 с.
18. Оніщенко О. І. «Постіронія» як структурний елемент комічного: метамодерністська модель // Науковий вісник КНУТКиТ імені І. К. Карпенка-Карого. 2023. № 32. С. 146–153.
19. Погребняк Г. П. Авторський кінематограф у культурному просторі другої половини ХХ – початку ХХІ століття : монографія. Київ : НАКККиМ, 2020. 448 с.
20. Клопенко М. Драма митця крізь призму моральних викликів // Науковий вісник КНУТКиТ імені І. К. Карпенка-Карого. 2025. № 36. С. 148–157.
21. Нечмоглод Е. Л. Драматургія абсурду як спосіб осмислення реальності (на матеріалі фільму «Кролик Джоджо») // Культура України. 2025.
22. Нечмоглод Е. Л. Абсурд як спосіб взаємодії з реальністю у кінокомедіях // Науковий вісник КНУТКиТ. 2025.
23. Arendt H. Eichmann in Jerusalem: A Report on the Banality of Evil. New York : Viking Press, 1963. 312 p.
24. Altman R. Film/Genre. London : BFI Publishing, 1999. 246 p.
25. Barthes R. Mythologies. London : Paladin, 1972 [1957]. 159 p.
26. Baudrillard J. Simulacres et simulation. Paris : Galilée, 1981. 235 p.
27. Bazin A. What is Cinema? / transl. by H. Gray. Berkeley : University of California Press, 1967. Vol. 1. 183 p.
28. Bhabha H. The Location of Culture. London : Routledge, 1994. 408 p.
29. Blackburn S. The Oxford Dictionary of Philosophy. 3rd ed. Oxford : Oxford University Press, 2016. 480 p.

30. Bordwell D. *Narration in the Fiction Film*. Madison : University of Wisconsin Press, 1985. 370 p.
31. Brecht B. *Brecht on Theatre* / ed. and transl. by J. Willett. New York : Hill and Wang, 1964. 294 p.
32. Carroll N. *Humour: A Very Short Introduction*. Oxford : Oxford University Press, 2014. 128 p.
33. Caruth C. *Unclaimed Experience: Trauma, Narrative, and History*. Baltimore : Johns Hopkins University Press, 1996. 154 p.
34. Deleuze G. *Cinema 2: The Time-Image*. Minneapolis : University of Minnesota Press, 1989. 378 p.
35. Eagleton T. *Humour*. New Haven : Yale University Press, 2019. 176 p.
36. Freud S. *The Uncanny* // *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud*. Vol. 17. London : Hogarth Press, 1955. P. 219–256.
37. Frye N. *Anatomy of Criticism: Four Essays*. Princeton : Princeton University Press, 1957. 383 p.
38. Grice P. *Logic and Conversation* // *Syntax and Semantics*. Vol. 3. New York : Academic Press, 1975. P. 41–58.
39. Gunning T. *The Cinema of Attractions: Early Film, Its Spectator and the Avant-Garde* // *Wide Angle*. 1986. Vol. 8. No. 3–4. P. 63–70.
40. Horton A., Brashinsky M. *The Zero Hour: Glasnost and Soviet Cinema in Transition*. Princeton : Princeton University Press, 1992. 236 p.
41. Hutcheon L. *A Poetics of Postmodernism*. New York : Routledge, 1988. 268 p.
42. Ionesco E. *Notes and Counter notes*. London : John Calder, 1968. 256 p.
43. Jameson F. *Postmodernism, or the Cultural Logic of Late Capitalism*. Durham : Duke University Press, 1991. 438 p.
44. Kracauer S. *Theory of Film: The Redemption of Physical Reality*. New York : Oxford University Press, 1960. 364 p.
45. LaCapra D. *Writing History, Writing Trauma*. Baltimore : Johns Hopkins University Press, 2001. 232 p.
46. Levinas E. *Totality and Infinity* / transl. by A. Lingis. Pittsburgh : Duquesne University Press, 1969. 307 p.
47. Mamet D. *True and False*. New York : Pantheon Books, 1997. 127 p.
48. Neupert R. *The End: Narration and Closure in the Cinema*. Detroit : Wayne State University Press, 1995. 222 p.
49. Pas H. *The Absurd in Film* // *Open Cultural Studies*. 2021. Vol. 5. P. 136–148.

50. Ricoeur P. Time and Narrative. Vol. 1. Chicago : University of Chicago Press, 1984. 274 p.
51. Roscoe J., Hight C. Faking It: Mock-Documentary and the Subversion of Factuality. Manchester : Manchester University Press, 2001. 220 p.
52. Rosenbaum J. Home Truths: The Asthenic Syndrome // Chicago Reader. 1996. P. 22–25.
53. Sartre J.-P. Being and Nothingness. New York : Philosophical Library, 1956. 800 p.
54. Sobchack V. Carnal Thoughts: Embodiment and Moving Image Culture. Berkeley : University of California Press, 2004. 328 p.
55. Turner V. The Ritual Process: Structure and Anti-Structure. Chicago : Aldine Publishing, 1969. 213 p.
56. Žižek S. The Plague of Fantasies. London : Verso, 1997. 232 p.